

Kép forrása: Hajtű D. András [origo]

Alkotmánybírák függetlensége 2002-2010

2011. június 27.

Összefoglaló

Az elmúlt nyolc évben a baloldal által jelölt alkotmánybírók több alkalommal különvéleménnyel jelezték kifogásaikat kiemelt politikai ügyekben született, a baloldal számára kedvezőtlen alkotmánybíróvási határozatokban. Ezzel szemben a jobboldal által jelölt alkotmánybírók ezekben az ügyekben soha nem jelezték külön a jobboldal irányába „hálájukat” – ez derül ki a 2002 és 2010 közötti alkotmánybíróvási határozatok vizsgálatából.

Vizsgálatunkat az elmúlt nyolc év baloldali-liberális kormányai célkitűzései szempontjából fontos, a nyilvánosságban nagy visszhangot kapott jogszabályok alkotmánybíróvási határozatait áttekintve folytattuk le. Ennek során azt vizsgáltuk, hogy a tárgydőszakban

- az egyes alkotmánybírókat mely pártok jelölték;
- egy-egy alkotmánybíróvási határozat a jobboldal vagy a baloldal szempontjából tekinthető kedvezőnek;
- a vizsgált alkotmánybírók hogyan szavaztak; valamint
- a vizsgált alkotmánybírók által megfogalmazott esetleges különvélemények a jobb- vagy a baloldal szempontjából kedvezőek-e.

Az elmúlt hónapokban sokan aggodalmukat fejezték ki az Alkotmánybíróság függetlensége miatt, akik korábban elégedettek voltak a taláros testülethelyzetével. A kormányváltás után elsősorban a költségvetési kérdésekkel kapcsolatos hatáskörök átmeneti korlátozását, az Alaptörvény átalakításait, illetve az új alkotmánybírók megválasztását érte bírálat.

A Nézőpont Intézet álláspontja szerint az Alkotmánybíróság függetlensége változatlanul garantált. Ennek erős biztosítéka a kilencről tizenkét évre emelt mandátum. Szintén az Alkotmánybíróság függetlenségét támasztja alá, hogy a 2010 nyarán, a kormányváltást követően a kormánypárt javaslatára megválasztott két alkotmánybíró eddigi döntései több esetben a kormányzati szándékkal ellentétesek voltak, tehát „az elmúlt nyolc évben” vizsgálatunkban kimutatott, az őket jelölők irányába érezhető, szimbolikus kötődés sem volt jellemző rájuk.

Mindazonáltal egy-egy alkotmánybíró munkáját előre nem lehet és nem is szabad megítélni. A Nézőpont Intézet vizsgálata megmutatta, hogy – a felsorolt kivételek ellenére – nem törvényszerű, hogy a pártok által jelölt alkotmánybírók az őket jelölt pártok politikai érdekeinek megfelelően járnak el tevékenységük során.

Az „elmúlt nyolc év” kiemelt ügyei

Gyurcsány-csomag

Az ún. „házipénztáradóról” és az „elvárt adóról” szóló törvények Alkotmánybíróság általi megsemmisítése kapcsán egyértelműen kijelenthetjük, hogy a határozatok a jobboldali ellenzéknek kedveztek, hiszen a két megsemmisített adó a második Gyurcsány-kormány megszorító intézkedéseinek elemei közé tartozott.

Ebben az esetben arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák közül Holló András, Kiss László és Bragyova András a többségi határozattal nem értettek egyet, és különvéleményt fogalmaztak meg annak kifejezésére, hogy az Alkotmány korábbi gyakorlata nem szabta szűkre a Kormány gazdaságpolitika irányítására vonatkozó hatáskörét.

Ez utóbbi érvelés a baloldali kormánypárt számára kedvezett, tehát a különvélemények tükrében markánsan megnyilvánult az említett alkotmánybírák és az őket jelölt pártok azonos értékrendje.

2006. november: Házipénztáradó (61/2006. (XI. 15.) ABH)										
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				konszenzusos jelöltek			jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák		
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bihari Mihály	Dr. Bragyova András	Dr. Harmathy Attila	Dr. Kukorelli István	Dr. Paczolay Péter	Dr. Erdei Árpád	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés										
baloldal számára kedvező különvélemény	K	K		K						

2007. február: Elvárt adó (8/2007. (II. 28.) ABH)											
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				konszenzusos jelöltek			jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák			
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bihari Mihály	Dr. Bragyova András	Dr. Harmathy Attila	Dr. Kukorelli István	Dr. Paczolay Péter	Dr. Erdei Árpád	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés											
baloldal számára kedvező különvélemény	K			K							

Szociális népszavazás 2008

Az ún. „**Szociális Népszavazás**” elrendelését biztosító alkotmánybírósi határozatokat is hasonlóan ítéldhetjük meg. A határozatok kapcsán számos bírálat érte a baloldali kormányfő, Gyurcsány Ferenc és általában a baloldali kormánypártok részéről a testület akkori elnökét, Bihari Mihályt, kétségtelen ugyanakkor, hogy a határozat feletti döntés nem az elnök szavazatától függött.

A népszavazási kérdések elbírálásakor a baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák közül szintén Holló András, Bragyova András, valamint Lévy Miklós kriminológus fogalmazott meg különvéleményt, amelyek ugyancsak közelítettek ahhoz a baloldali kormánypárti politikai érveléshez, amely a tárgyforrások kapcsán költségvetési érintettséget feltételezett.

2007. június: Népszavazás a tandíjról (32/2007. (VI. 6.) ABH)											
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák					konszenzuszus jelöltek		jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák			
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bihari Mihály	Dr. Bragyova András	Dr. Lévai Miklós	Dr. Kukorelli István	Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László	Dr. Lenkovic Barnabás
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés											
baloldal számára kedvező különvélemény				K							

2007. június: Népszavazás a kórházi napidíjról (33/2007. (VI. 6.) ABH)											
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák					konszenzuszus jelöltek		jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák			
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bihari Mihály	Dr. Bragyova András	Dr. Lévai Miklós	Dr. Kukorelli István	Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László	Dr. Lenkovic Barnabás
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés											
baloldal számára kedvező különvélemény	K			K	K						

2007. június: Népszavazás a vizedíjról (34/2007. (VI. 6.) ABH)											
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				konszenzuszos jelöltek	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák					
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bihari Mihály	Dr. Bragyova András		Dr. Lévy Miklós	Dr. Kukorelli István	Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés											
baloldal számára kedvező különvélemény	K			K	K						

Kórháztörvény

A második Gyurcsány-kormány egészségügyi reformjának sarkalatos elemét (az ún. „**kórháztörvényt**”) megsemmisítő alkotmánybírószági határozathoz ezúttal is baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák fűztek különvéleményt.

2008. szeptember: Kórháztörvény (109/2008. (IX. 26.) ABH)										
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				konszenzuszos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák				
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Lévy Miklós		Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László	Dr. Lenkovic Barnabás
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés										
baloldal számára kedvező különvélemény	K	K	K							

Egyhangú döntések a Kormánnyal szemben

A nyilvánvalóan alkotmányellenesen megalkotott, a **regionális közigazgatási hivatalok** alakításáról szóló Kormányrendeletet ugyanakkor már egyhangúlag semmisítette meg a testület, hiszen a jogalkotás alkotmányos rendszerét súlyosan sértette a baloldali (MSZP-SZDSZ) kormány által megalkotott Kormányrendelet, amely a második Gyurcsány-kormány államigazgatási reformjának egyik legfontosabb eleme volt. Szintén ebbe a körbe vonható az **ingatlanadó**ról szóló alkotmánybírósi döntés, hiszen a testület itt is a baloldali kormánypárt számára kedvezőtlen, egyhangú döntést hozott, a baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák különvéleménye nélkül.

2008. november: Regionális közigazgatási hivatalok (131/2008. (XI. 3.) ABH)									
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák			
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Lévy Miklós	Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László	Dr. Lenkóvics Barnabás
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés									

2010. január: Ingatlanadó (8/2010. (I. 28.) ABH)									
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák			
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Lévy Miklós	Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László	Dr. Lenkóvics Barnabás
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés									

Magánnyugdíjak

A Bajnai-kormány által kezdeményezett **magánnyugdíj-pénztárakat érintő törvénymódosítás** megsemmisítéséről a testület a 2010-es kormányváltást követően határozott. A baloldali által jelölt Kiss László különvéleményében többek között „közérdekűségi megfontolásra” való hivatkozás alapján a törvényt nem találta alkotmányellenesnek, ezáltal különvéleménye a korábbi baloldali kormány-párt számára tekinthető kedvezőnek.

2010. június: Magánnyugdíjak (103/2010. (VI. 10.) ABH)									
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák			
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Lévai Miklós		Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Trócsányi László
jobboldali ellenzék számára kedvező döntés									
baloldal számára kedvező különvélemény	K	K							K

Összegzés

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy az alkotmánybírási határozatok vizsgálata elsősorban arra enged következtetni, hogy az egyes vitás ügyek kapcsán a baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák nem feltétlenül tudtak többséget szerezni álláspontjuk kifejezésére a jobboldal által jelölt alkotmánybírákkal szemben. Ennek megfelelően különvéleményeik alapján fejezték ki a többségi határozatokkal szembeni egyet nem értésüket, ezáltal adott esetben a baloldali pártok számára kedvezőbb álláspontot foglaltak el. Sok esetben ugyanakkor ez a gyakorlat az érintett alkotmánybírák esetében sokkal inkább személyfüggő eljárásra enged következtetni, amennyiben az eltérő jogelméleti- dogmatikai érvelés sajátosan összecsúszik a baloldali pártok általi jelöléssel.

Az „elmúlt egy év” kiemelt ügyei

Stumpf István megválasztását és Bihari Mihály újraválasztását követően alkotmánybírói tisztségük eddigi ellátása során nem állapítottunk meg olyan gyakorlatot, amely alapján a kormánypártok érdekében jártak volna el.

A politikával foglalkozó közvélemény számára talán leginkább lényeges, az ún. „98%-os különadó” vagy a „köztisztviselők indoklás nélküli elbocsátása” tárgyában hozott alkotmánybírói határozatok esetében sem Stumpf István, sem Bihari Mihály nem volt a többségi véleménnyel lényegileg ellentétes állásponton, bár kétségtelen, hogy adott esetben más jogelméleti, illetőleg dogmatikai aspektusból (pl. az Alkotmány más szakaszának figyelembevétele) közelítették meg a határozatot. Bihari Mihály továbbá a „98%-os különadó” kapcsán párhuzamos indokolásában kifejezetten a jogállam súlyos sérelméről értekezik.

2010. október: GVH-elnökhelyettesek (183/2010. (X. 28.) ABH)										
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák				
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Lévy Miklós		Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Lenkóvics Barnabás	Dr. Bihari Mihály
baloldali ellenzék számára kedvező döntés										
jobboldal számára kedvező különvélemény								K		K

2010. október: 98%-os különadó (184/2010. (X. 28.) ABH)										
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák				
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Léway Miklós		Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Lenkóvics Barnabás	Dr. Bihari Mihály
baloldali ellenzék számára kedvező döntés										

2011. február: Kormánytisztviselők indoklás nélküli felmentése (1068/B/2010. ABH)										
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák				
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Léway Miklós		Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Lenkóvics Barnabás	Dr. Bihari Mihály
baloldali ellenzék számára kedvező döntés										

2011. április: Köztisztviselők indoklás nélküli felmentése										
(29/2011. (IV. 7.) ABH)										
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák				
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Lévy Miklós		Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Lenkóvics Barnabás	Dr. Bihari Mihály
baloldali ellenzék számára kedvező döntés										

2011. május: 98%-os különadó (1747/B/2010. ABH)										
	baloldali pártok által jelölt alkotmánybírák				kon-szen-zu-sos jelölt	jobboldali pártok által jelölt alkotmánybírák				
	Dr. Holló András	Dr. Kiss László	Dr. Bragyova András	Dr. Lévy Miklós		Dr. Paczolay Péter	Dr. Kovács Péter	Dr. Balogh Elemér	Dr. Lenkóvics Barnabás	Dr. Bihari Mihály
baloldali ellenzék számára kedvező döntés										